

Pavens tale i De Forenede Nationer

Under sit ophold i USA i april 2008 talte pave Benedikt XVI blandt andet ved et møde i De Forenede Nationers generalforsamling. Talen, der har vakt international opmærksomhed, bringes her som artikel

Af pave Benedikt XVI ¹

Hr. præsident, mine damer og herrer.

Ved begyndelsen af min tale til denne forsamling vil jeg gerne overfor Dem, hr. præsident, give udtryk for min oprigtige taknemmelighed for Deres venlige ord. Min tak går ligeledes til generalsekretæren, hr. Ban Ki-moon, for indbydelsen til at besøge denne organisations hovedkvarter og for den velkomst, han har givet mig. Jeg hilser ambassadører og diplomater fra medlemslandene og alle tilstedeværende. Gennem Dem hilser jeg de folk, der er repræsenteret her. De forventer af denne institution, at den viderefører sin grundlæggende inspiration til at skabe et "et centralorgan, der skal bringe nationernes indsats til opnåelse af [disse] fælles mål i indbyrdes overensstemmelse":² fred og udvikling.³ Som pave Johannes Paul II udtrykte det i 1995, bør organisationen være "et moralsk centrum, hvor alle verdens nationer føler sig hjemme og udvikler en fælles bevidsthed om at være – om man så må sige: *en nationernes familie*".⁴

Gennem De Forenede Nationer har stater fastlagt universelle mål, som – selv når de ikke er sammenfaldende med den menneskelige families totale fælles gode – utvivlsomt repræsenterer en fundamental del af dette gode. Organisationens grundlæggende principper – længsel efter fred, søgen efter retfærdighed, respekt for den menneskelige persons værdighed, samarbejde og hjælp på de medmenneskelige områder – er udtryk for menneskeåndens retfærdige stræben og udgør de idealer, som burde være internationale relationers grundmur. Som mine forgængere, Paul VI og Johannes Paul II, har nævnt det her på denne talerstol, er alt dette noget, som Den katolske Kirke og Den hel-

---

¹ Oversat af Käthe Lund. Red.

² Her citeret efter Bekendtgørelse nr. 8 af 22. november 1945 af De Forenede Nationers pagt. Red.

³ Jf. De Forenede Nationers pagt, artikel 1.2-1.4

⁴ Tale til De forenede Nationers generalforsamling ved markeringen af 50 året for organisationens grundlæggelse, New York, 5. oktober 1995, 14

lige Stol⁵ følger opmærksomt og interesseret, idet vi ser Deres aktiviteter som eksempler på, hvordan verdenssamfundets udfordringer og konflikter kan mødes af fælles reguleringer.

De Forenede Nationer legemliggør en stræben efter "en større grad af international orden",⁶ der er inspireret af og ledet af subsidiaritetsprincippet og derfor i stand til at imødekomme den menneskelige families behov gennem bindende internationale regler og strukturer, der evner at harmonisere befolkningernes daglige livsudfoldelse. Alt dette er så meget mere nødvendigt på et tidspunkt, hvor vi erfarer det åbenbare paradoks, at en multilateral konsensus fortsætter med at være i krise, fordi den stadig er underkastet nogle fås beslutning samtidig med, at verdens problemer råber på indgriben i form af det internationale samfunds kollektive handling.

Spørgsmålene om sikkerhed, mål for udvikling, reduktion af lokal og global ulighed, beskyttelse af miljøet, af ressourcerne og klimaet, kræver i virkeligheden, at alle internationale ledere handler i fællesskab og viser parathed til at arbejde i god tro, idet de respekterer loven og fremmer solidariteten med vor planets svageste regioner. Jeg tænker her især på de lande i Afrika og andre steder i verden, som vedbliver at være i udkanten af en ægte og sammenhængende udvikling, og som derfor risikerer kun at erfare globaliseringens negative virkninger. Når det handler om internationale relationer, er det nødvendigt at anerkende den overordnede rolle, som regler og strukturer spiller, når de i sig selv er ordnet således, at de fremmer det fælles gode og derfor sikrer menneskelig frihed. Disse reguleringer begrænser ikke friheden. Tværtimod – de fremmer den, når de forbyder adfærd og handlinger, som modarbejder det fælles gode, bremser dets effektive gennemførelse og således bringer hvert menneskes værdighed i fare. I frihedens navn må der være sammenhæng mellem rettigheder og pligter, hvorved hvert enkelt menneske forventes at påtage sig ansvar for sine valg, der foretages som følge af at indgå i en relation til andre.

Her vender vore tanker sig også mod den måde, hvorpå resultater af videnskabelig forskning og teknologiske fremskridt sommetider er blevet anvendt. Uagtet de enorme fordele, menneskeheden kan vinde derved, repræsenterer nogle eksempler herpå en klar krænkelse af skabens orden helt op til det punkt, hvor man ikke blot går imod livets karakter af hellighed, men hvor den menneskelige person og familien berøves deres naturlige identitet. Ligeledes må internationale handlinger for at bevare miljøet og beskytte forskellige former for liv på jorden ikke blot garantere en fornuftig brug af teknologi og videnskab, men må også genopdage den autentiske vision om skabens orden. Dette kræver aldrig et valg mellem videnskab og etik: det er langt snarere et spørgsmål om at antage en videnskabelig metode, der er oprigtig respektfuld over de etiske imperativer.

Anerkendelse af den menneskelige families enhed og opmærksomhed overfor enhver kvindes og mands iboende værdighed tillægges i dag fornyet vægt i principperne om *ansvaret for at beskytte*. Dette har først for nylig fundet sin definition, men var allerede implicit til stede ved oprindelsen til De Forenede Nationer, og er nu i tiltagende grad karakteristisk for deres aktiviteter. Hver stat har den primære pligt til at beskytte sin egen befolkning mod alvorlige og vedvarende krænkelse af menneskerettigheder såvel som mod konsekvenserne af menneskelige kriser, hvad enten de er naturlige eller menneskeskabte. Såfremt stater er ude af stand til at garantere en sådan beskyttelse, må det internationale samfund gribe ind med de juridiske midler, der står til rådighed i De Forenede Nationers pagt og andre internationale redskaber. Under forudsætning af, at det sker med respekt for de principper, der omgærder den internationale orden, bør det internationale samfunds og dets institutioners handlinger aldrig fortolkes som uberettigede overgreb eller begrænsning af suveræniteten. Tværtimod er det ligegyldigheden eller undladelsen af at gribe ind, der indebærer den virkelige skade. Hvad der er behov for, er en dybere søgen efter måder, hvorpå man kan komme konflikter i for-

⁵ "Den hellige Stol" er i diplomatisk sprogbrug betegnelsen for Vatikanet. Red.

⁶ Johannes Paul II, *Sollicitudo Rei Socialis*, 43. **Klik her** for at se denne rundskrivelse (engelsk tekst)

købet og håndtere dem, idet man udforsker enhver farbar diplomatisk vej og giver selv det svageste tegn på dialog eller ønske om forsoning opmærksomhed og opmuntring.

Princippet om "ansvar for at beskytte" blev af den ældgamle "ius gentium"⁷ betragtet som grundlaget for enhver handling, som de, der regerer, foretog overfor dem, der blev regeret over: dominikanermunken Francisco de Vitoria⁸ anses med rette for at være en forløber for tanken om De Forenede Nationer; på den tid, da begrebet om nationale suveræne stater først udviklede sig, beskrev han dette ansvar som et aspekt af den naturlige fornuft, som alle nationer er fælles om, og som resultat af en international orden, hvis opgave det var at regulere relationer folkene imellem. Nu som dengang må dette princip fremkalde tanken om personen som Skaberens billede, længslen efter det absolutte og selve kernen i frihed. Som vi ved, faldt grundlæggelsen af De Forenede Nationer sammen med de dybe omvæltninger, som menneskeheden oplevede, da en henvisning til transcendentens og den naturlige fornufts betydning blev forladt og – som konsekvens heraf – frihed og menneskelig værdighed blev groft krænked. Når dette sker, truer det det objektive fundament for de værdier, der inspirerer og bestemmer den internationale orden, og det underminerer de stærke og ukrænkelige principper, der blev formuleret som et sammenhængende hele af De Forenede Nationer. Når man står ansigt til ansigt med nye og påtrængende udfordringer, er det et fejlgreb at falde tilbage på en pragmatisk måde at tænke på, der begrænser sig til at finde et "fælles grundlag", der er minimalt i indhold og svagt i sin virkning.

Denne henvisning til menneskelig værdighed, som er grundlag og mål for *ansvaret for at beskytte*, fører os til det tema, vi især fokuserer på i år, hvor det er 60 året for *Den universelle Erklæring om Menneskerettigheder*. Dette dokument var resultat af, at forskellige religiøse og kulturelle traditioner tilnærmede sig hinanden, idet de alle var motiveret af det samme ønske om at sætte den menneskelige person i hjertet af institutioner, love og samfundets virke, og idet de anså den menneskelige person som væsentlig for kulturens, religionens og videnskabens verden.

Menneskerettigheder fremlægges i tiltagende grad som internationale relationers fælles sprog og etiske underlag. Samtidig tjener menneskerettighedernes universalitet, udelelighed og gensidige afhængighed som garantier for menneskelig værdigheds sikkerhed. Det er imidlertid klart, at rettighederne, der er anerkendt og fortolket i *Erklæringen*, gælder for enhver i kraft af den fælles oprindelse af den menneskelige person; den forbliver højdepunktet i Guds skaberplan for verden og for historien. Rettighederne er baseret på den naturlov, der er indskrevet i menneskers hjerte og til stede i de forskellige kulturer og civilisationer. At tage menneskerettighederne ud af denne sammenhæng ville betyde at begrænse deres rækkevidde og give efter for en relativistisk opfattelse. Ifølge en sådan skulle betydningen og fortolkningen af rettigheder kunne variere, og ud fra forskellige kulturelle, politiske, sociale og endog religiøse synspunkter ville deres universalitet kunne benægtes. Denne store variation af synspunkter må ikke få lov til at sløre det faktum, at ikke blot rettighederne er universelle; det er også den menneskelige person, som er disse rettigheders genstand.

Livet i samfundet, såvel i det enkelte land som internationalt, viser klart, at respekt for rettigheder og de garantier, der følger deraf, er forholdsregler for det fælles gode, der tjener til at vurdere forholdet mellem ret og uret, udvikling og fattigdom, sikkerhed og konflikt. Fremme af menneskerettigheder vedbliver at være den mest effektive strategi, når det handler om at fjerne ulighed mellem lande og sociale grupper og om at øge sikkerheden. De ofre for undertrykkelse og håbløshed, hvis menneskelige værdighed krænkes ved, at ingen straffes for disse overgreb, bliver let et bytte for dem, der opfordrer til vold, og de kan da ende med selv at blive krænkere af freden.

Det fælles gode, som menneskerettigheder hjælper med at nå frem til, kan imidlertid ikke opnås alene ved at anvende korrekte procedurer eller endnu mindre ved at finde en balance mellem kon-

⁷ Latin: folkeretten. Red.

⁸ Spansk dominikaner og filosof, 1492-1546. Red.

kurrerende rettigheder. *Den universelle Erklærings* fortjeneste er, at den har gjort det muligt for forskellige kulturer, juridiske termer og institutionelle modeller at finde sammen omkring en fundamental kerne af værdier og derfra af rettigheder. I dag må man imidlertid fordoble anstrengelserne, idet man står over for et pres for at genfortolke *Erklæringens* grundlag og at kompromittere dens indre enhed i den hensigt at lette bevægelsen bort fra beskyttelsen af menneskelig værdighed hen imod tilfredsstillelsen af, hvad der blot og bart er interesser, ofte særinteresser. Erklæringen blev antaget som et "fælles mål for alle folk"⁹ og kan ikke anvendes i bidder i forhold til trends eller særlige valg, som blot risikerer at stå i modsætning til den menneskelige persons enhed og således til menneskerettighedernes udelelighed.

Erfaringen viser, at lovfæstethed ofte vinder over retfærdighed, når en fastholden ved rettigheder får dem til at se ud, som om de udelukkende er resultat af lovgivning eller vedtægter, besluttet af magthaverens forskellige institutioner. Når de blot fremtræder ikklædt lovsprog, risikerer rettigheder at blive svage forslag, adskilt fra den etiske og rationelle dimension, som er deres grundlag og deres mål. *Erklæringen* har snarere styrket den overbevisning, at respekt for menneskerettigheder principielt er rodfæstet i en uforanderlig retfærdighed, på hvilken også internationale proklamationers bindende kraft er baseret. Dette aspekt overses ofte, når man gør forsøg på at berøve rettighederne deres sande funktion i et snævert nytteperspektivs navn. Eftersom rettigheder og deraf følgende pligter falder naturligt i indbyrdes menneskelige relationer, glemme man let, at de er frugter af en opfattelse af retfærdighed, der primært bygger på solidaritet mellem medlemmer af samfund og således er gyldige til alle tider og for alle folk.

Denne intuition fandt sit udtryk så tidligt som i det 5. århundrede gennem Augustin af Hippo, en af vor kulturarvs mestre. Han lærte, at ordsproget: *Gør ikke mod andre, hvad du ikke ønsker gjort mod dig* – "ikke på nogen måde kan variere efter forskellige opfattelser, der er opstået i verden".¹⁰ Menneskelige rettigheder må altså respekteres som et udtryk for retfærdighed og ikke blot, fordi de kan gennemtvinges ved lovgivernes vilje.

Som historien skrider frem, opstår nye situationer, og der gøres forsøg på at knytte dem til nye rettigheder. Skelnen, dvs. evnen til at sondre godt fra ondt, bliver endnu mere væsentligt i sammenhæng med spørgsmål, der vedrører selve livet og adfærden hos personer, fællesskaber og folk. Eftersom vigtige situationer og dybtgående realiteter er involveret ved håndteringen af temaet rettigheder, er skelnevne en både uundværlig og frugtbar personlig kvalitet.

Evnen til at skelne viser os altså, at hvis man udelukkende betror til individuelle stater med deres love og institutioner at have det endelige ansvar for at tilgodese personers, fællesskabers og hele folkeslags stræben, så kan det sommetider få konsekvenser, som udelukker muligheden for en social orden, der er respektfuld overfor personens værdighed og rettigheder. På den anden side kan et livssyn, der er fast forankret i den religiøse dimension, hjælpe til at opnå denne orden; en anerkendelse af enhver mands og kvindes transcendent¹¹ værd bidrager nemlig til hjertets omvendelse, som så igen fører til modstand mod vold, terrorisme og krig og til fremme af retfærdighed og fred.

Dette giver også den rette sammenhæng for interreligiøs dialog, som De Forenede Nationer forventes at støtte, ligesom de støtter dialog på andre områder af menneskelig virksomhed. Dialog bør anerkendes som det middel, hvormed samfundets forskellige dele kan give udtryk for deres synspunkter og opbygge fælles forståelse omkring den sandhed, der angår særlige værdier eller mål. Det hører til religionernes væsen, når de praktiseres frit, at de selvstændigt kan føre en dialog om tænkning og om livet. Hvis det religiøse område på dette niveau holdes adskilt fra politisk handling, så kan det medføre store fordele for enkeltpersoner og fællesskab. På den anden side kan De Forenede

⁹ Fra erklæringens indledning

¹⁰ Augustin: Om den kristne lære, III, 14

¹¹ Transcendent, her: som rækker ud over det blot dennesidige. Red.

Forenede Nationer regne med resultaterne af dialogen mellem religionerne og kan trække på de troendes villighed til at sætte deres erfaringer i det fælles godes tjeneste. Deres opgave er at præsentere en vision af tro, ikke forstået som intolerance, diskrimination og konflikt, men som absolut respekt for sandhed, sameksistens, rettigheder og forsoning.

Menneskerettigheder må, naturligvis, indebære retten til religiøs frihed, forstået som udtryk for en dimension, der på samme tid er individuel og fælles – en vision, der tydeliggør personens enhed, medens den klart skelner mellem borgerens og den troendes dimension. De Forenede Nationers virksomhed de senere år har sikret, at offentlig debat giver plads til synspunkter, der er inspireret af en religiøs vision i alle dens dimensioner inkl. ritualer, gudsdyrkelse, uddannelse, udbredelse af information og friheden til at bekende og vælge sin religion. Det er derfor utænkeligt, at de troende skulle blive nødt til at undertrykke en del af sig selv – deres tro – for at være aktive borgere. Det burde aldrig blive nødvendigt at fornægte Gud for at gøre brug af sine rettigheder. De rettigheder, der forbindes med religion har så meget mere brug for beskyttelse, hvis de anses at støde an mod en dominerende sekulær ideologi eller med et flertals religiøse standpunkter, der har karakter af udelukkelse af andre. Den fulde garanti for religiøs frihed kan ikke begrænses til fri gudsdyrkelse, men må også tage den offentlige dimension af religion i betragtning og dermed de troendes mulighed for at spille deres rolle i en opbygning af samfundsordenen. I virkeligheden gør de det jo, f.eks. med deres indflydelsesrige og gavmilde involvering i et enormt netværk af initiativer, som rækker fra universiteter, videnskabelige institutioner og skoler til sundhedsinstitutioner og velgørende organisationer, for at tjene de fattigste og mest marginaliserede. At nægte at anerkende de bidrag til samfundet, som har rod i den religiøse dimension og i en søgen efter Det/Den Absolutte, og hvis natur det er at udtrykke fællesskab mellem personer, ville effektivt give forret til en individualistisk vej og komme til at fragmentere personens enhed.

Min tilstedeværelse i denne forsamling er et tegn på agtelse for De Forenede Nationer og har til hensigt at give udtryk for det håb, at organisationen i tiltagende grad vil tjene som tegn på enhed mellem stater og som et redskab til at tjene hele den menneskelige familie.

Den demonstrerer også Den katolske Kirkes villighed til at tilbyde sit eget bidrag til at opbygge internationale relationer på en måde, der tillader enhver person og ethvert folk at opleve, at de kan gøre en forskel. På en måde, der stemmer overens med sit bidrag på det etiske og moralske område, arbejder Kirken også for at virkeliggøre disse mål gennem Den hellige Stols internationale aktivitet. Ja, Den hellige Stol har altid haft sæde i De Forenede Nationers forsamlinger og derved manifesteret sin særlige karakter som "subjekt" på det internationale område. Som De Forenede Nationer for nyligt bekræftede, yder Den hellige Stol sit bidrag i overensstemmelse med international lov, hjælper med at definere denne lov og påberåber sig den.

De Forenede Nationer er fortsat en privilegeret ramme, i hvilken Kirken føler sig forpligtet til at bidrage med sin erfaring i "menneskelighed", der er udviklet gennem århundreder blandt folk af enhver race og kultur, og til at stille den til rådighed for alle medlemmer af det internationale samfund. Denne erfaring og aktivitet, der retter sig mod at opnå frihed for enhver troende, søger også at øge den beskyttelse, der gives personens rettigheder. Disse rettigheder er grundlagt på og formet af personens transcendent natur, som tillader mænd og kvinder at fortsætte deres rejse på troens vej og deres søgen efter Gud i denne verden. Anerkendelse af denne dimension må styrkes, hvis vi skal bevare menneskeheds håb om en bedre verden, og hvis vi vil skabe betingelserne for fred, udvikling og samarbejde og garantere rettighederne for fremtidige generationer.

I min nylige encyklika, *Spe Salvi*,¹² pegede jeg på, at "enhver generation har den opgave på ny at begive sig ud på den møjsommelige søgen efter den rette måde at ordne menneskelige affærer på".¹³

¹² Denne rundskrivelse forventes snart at foreligge i dansk oversættelse. Red.

¹³ Nr. 25

For kristne er denne opgave motiveret af det håb, der kommer af Jesu Kristi frelsesværk. Det er derfor, Kirken er glad for at være forbundet med denne agtværdige organisations virksomhed, der bærer på ansvar for at fremme fred og god vilje ud over hele jorden. Jeg takker Dem, kære venner, for denne lejlighed til at tale til Dem i dag, og jeg lover Dem mine bønners støtte til Deres fortsatte varetagelse af Deres fornemme opgave.

Før jeg tager afsked fra denne agtværdige forsamling vil jeg gerne have lov at hilse alle her repræsenterede nationer på de officielle sprog.

Fred og fremgang med Guds hjælp! ¹⁴

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

---

¹⁴ Efter at have holdt den sidste del af talen på engelsk, gentog paven denne hilsen på fransk, spansk, arabisk, kinesisk og russisk.